

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در کتابداری و
اطلاع رسانی

عنوان پایان نامه:

بررسی میزان همپوشانی میان برجسب های مقالات
کتابداری در سایت فولکسونومی **Citeulike** و توصیفگرهای
اختصاص یافته به همان مقالات در پایگاه **LISTA**

استاد راهنما:

دکتر عصمت مومنی

استاد مشاور:

دکتر مهدی علیپور حافظی

دانشجو:

معصومه محمدپور

بهمن ۹۰

تقدیر و تشکر:

بر خود میدانم از اساتید محترم
سرکار خانم دکتر عصمت مومنی استاد راهنما
جناب آقای دکتر مهدی علیپور حافظی استاد
مشاور

و سرکار خانم دکتر فهیمه باب الحوائجی
استاد داور

که مرا در فرآیند پژوهش صمیمانه و
دلسوزانه یاری نمودند کمال تشکر را داشته
باشم.

تقدیم به :

مادرم ، که معصومانه ترین جلوه خداست؛
و

پدرم که اسوه ای بخشش و محبت است؛

و خانواده ام؛

که با ارزش ترین دارایی من در دنیا
هستند....

و به فرزانه

دوست دانا و صبور من به پاس دوستی
صادقانه مان

و تمام دوستانم.....

چکیده

در این پژوهش به بررسی میزان همپوشانی میان توصیفگرهای مقالات کتابداری در پایگاه لیستا و برچسب های اختصاص یافته به همان مقالات در سایت فولکسونومی سایت یو لایک اختصاص دارد. جامعه آماری این پژوهش مقالات کتابداری منتشر شده در پایگاه لیستا در فاصله زمانی ابتدای سال ۲۰۱۰ تا ۱۵ نوامبر سال ۲۰۱۱ می باشد که این جامعه از میان مقالات مشترک از لحاظ کتابشناختی (عنوان، نویسنده، نام نشریه، شماره نشریه و...) در این پایگاه و سایت فولکسونومی سایت یولایک انجام گرفت که نهایتاً ۳۰۰ مورد انتخاب و از لحاظ همپوشانی میان توصیفگر و برچسب ها مورد بررسی قرار گرفت. که نتایج حاصل از این پژوهش به شرح زیر است:

کمتر از ۲٪ درصد میان برچسب های اختصاص یافته به مقالات کتابداری و توصیفگرهای اختصاص یافته به همان مقالات همپوشانی وجود دارد و بر این اساس فرضیه اصلی پژوهش مورد تایید قرار گرفت و با بررسی تعداد مترادف های اختصاص داده شده به مقالات کتابداری در سایت یولایک مشخص شد که میزان ۵,۲۷٪ درصد از این برچسب ها شامل مترادف توصیفگرهایی هست که در به همان مقالات در لیستا اختصاص یافته است و این نتایج نشان داد کاربران اشکال مختلف یک مفهوم را برای دست یابی به آنچه جستجو می کنند یا برای برچسب زدن مقالات مورد استفاده قرار می دهند همچنین با بررسی تعداد اشکال مفرد و جمع اختصاص داده شده به برچسب ها در مقالات کتابداری سایت یولایک مشخص شد کمتر از ۱٪ درصد از با برچسب هایی که شکل متفاوت از مفرد و جمع پذیرفته شده آنها در لیستا ظاهر شده است که این میزان نشان دهنده عدم توجه کاربران به شکل

مفرد و جمع کلمات در هنگام استفاده از برچسب ها می باشد در ادامه با بررسی اشکال گرامری اختصاص داده شده به برچسب ها در مقالات کتابداری سایت سایت یولایک مشخص شد کمتر از ۱٪ درصد از با برچسب هایی که شکل متفاوت گرامری پذیرفته شده آنها در لیستا ظاهر شده است که این میزان نشان دهنده عدم دقت و توجه کاربران به شکل گرامری کلمات در هنگام استفاده از برچسب ها می باشد در نهایت با بررسی تعداد اشکال اختصاری کلمات اختصاص داده شده به برچسب ها در مقالات کتابداری سایت سایت یولایک مشخص شد نزدیک به ۱٪ درصد از مقالات با برچسب هایی که با شکل اختصاری پذیرفته شده آنها در لیستا برابری می کند ظاهر شده است که این میزان نشان دهنده آن است که کاربران توجه زیادی به شکل کامل کلمه در استفاده از آن ندارند و گاهی این نوع استفاده از کلمات نشان دهنده ایجاد امکان سهولت استفاده از کلمات یا اختصاصی سازی آنها جهت یافتن آنها در مراجعات بعدی می باشد.

کلید واژه ها : فولکسونومی، برچسب گذاری، برچسب گذاری دسته جمعی، سایت یولایک، لیستا، اصطلاحنامه ها، توصیفگر، همپوشانی، citeulike

فهرست مندرجات

عنوان
صفحه

چکیده
.....
.....
..... أ

فهرست
مندرجات
.....
..... ج

فهرست
جداول
.....
..... ز

فهرست
نمودارها
.....
..... ح

فصل ۱ : کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

.....
.....
..... ۲

۱-۲- بیان مسأله

.....
.....
..... ۴

۱-۳- اهمیت و ضرورت

..... پژوهش
.....
..... ۸

۱-۴- اهداف

..... پژوهش
.....
..... ۱۰

۱-۵- سوالات

..... پژوهش
.....
..... ۱۱

۱-۶- فرضیه

..... پژوهش
.....
..... ۱۲

۱-۷- تعاریف نظری و

..... عملیاتی
.....
..... ۱۲

فصل ۲ : مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱-

..... مقدمه
.....
..... ۱۷

۲-۲-

..... وب
.....
..... ۱۹

۲-۲-۱- وب

.....۲
.....
.....۲۰

۲-۲-۱- شبکه های

اجتماعی.....
.....
.....۲۱

۲-۲-۱- برچسب

گذاری.....
.....
.....۲۲

۲-۳- رده

بندی.....
.....
.....۲۷

۲-۳-۱- انواع رده

بندی.....
.....
.....۲۷

۲-۳-۲- تاریخچه رده

بندی.....
.....
.....۲۸

۲-۴- سیستم های رده بندی سنتی و

جدید.....
.....۳۰

۲-۵- فولکسونومی

ها.....
.....
.....۳۴

۲-۵-۱- تعاریف فولکسونومی

ها.....

.....	۳۶..
.....	۲-۵-۲- فواید فولکسونومی
.....	ها
.....
.....	۳۷.....
.....	۲-۵-۳- ضعف فولکسونومی
.....	ها
.....
.....	۴۰.....
.....	۲-۶- سایت
.....	یولایک.....
.....
.....	۴۵.....
.....	۲-۶-۱- مفهوم اجتماعی بودن در سایت
.....	یولایک.....
.....
.....	۴۶.....
.....	۲-۶-۲- سازماندهی مقالات در سایت
.....	یولایک.....
.....
.....	۴۷.....
.....	۲-۶-۳- گروهها در سایت
.....	یولایک.....
.....
.....	۴۷
.....	۲-۶-۴- جستجو در سایت یو
.....	لایک.....
.....
.....	۴۷.....
.....	۲-۷- اصطلاحنامه
.....	ها
.....
.....
.....	۴۸.....
.....	۲-۷-۱- اهداف اصطلاحنامه
.....	ها

۲-۹-۳- جمع بندی و نتیجه گیری از پیشینه

.....ها
.....۶۳.....

فصل ۳: روش شناسی پژوهش

۳-۱-۱

.....مقدمه.....
.....۶۶.....

۳-۲-۲- روش

.....پژوهش.....
.....۶۶.....

۳-۳-۳- جامعه

.....پژوهش.....
.....۶۶.....

۳-۴-۴- ابزار گردآوری داده

.....ها.....
.....۶۷.....

۳-۵-۵- شیوه تجزیه و تحلیل داده

.....ها.....
.....۶۷.....

۳-۶-۶- متغیرهای

.....پژوهش.....
.....۶۷.....

فصل ۴: تجزیه و تحلیل یافته ها

۴-۱-۱

.....مقدمه.....
.....۶۹.....

۴-۲-۲

.....فرضیه.....
.....پژوهش.....

.....
۷۰.....

۳-۴- بررسی فراوانی برچسب و توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات کتابداری در سایت

فولکسونومی سایت یولایک و پایگاه
لیستا.....
۷۱.....

۴-۴- بررسی میزان شکل مترادف توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۱.....

۴-۵- بررسی میزان شکل متفاوت مفرد و جمع توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا

در میان برچسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۳.....

۴-۶- بررسی میزان شکل گرامری متفاوت توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا

در میان برچسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۴.....

۴-۷- بررسی میزان شکل املائی متفاوت توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا در

میان برچسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۵.....

۴-۸- میزان شکل اختصاری توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۶.....

۴-۹- وضعیت فراوانی استفاده از برچسب های سایت فولکسونومی
سایت یو لایک.....۷۷

فصل ۵: بحث و نتیجه گیری

۵-۱-

مقدمه.....
.....
.....۷۹

۵-۲- بحث و نتیجه

گیری.....
.....
.....۸۰

۵-۳-

پیشنهادات.....
.....
.....۸۴

منابع و ماخذ

الف : منابع فارسی

.....
.....۸۵

ب: منابع

انگلیسی.....
.....۸۷

پیوست

ها.....
.....
.....۹۰

فهرست جداول

فهرست جداول

شماره صفحه

جدول ۴-۱- میزان همپوشانی میان توصیفگرهای مقالات کتابداری پایگاه لیستا و

برچسب های سایت فولکسونومی سایت یولایک.....
۷۰.....

جدول ۴-۲- بررسی فراوانی برچسب و توصیفگرهای اختصاص یافته به مقالات کتابداری

در سایت فولکسونومی سایت یولایک و پایگاه لیستا.....
۷۱.....

جدول ۴-۳- میزان شکل مترادف توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا در میان

برچسب های سایت فولکسونومی سایت یولایک.....
۷۲.....

جدول ۴-۴- میزان شکل متفاوت مفرد و جمع توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه

لیستا در میان برچسب های سایت فولکسونومی سایت یولایک.....
۷۳.....

جدول ۴-۵- میزان شکل گرامری متفاوت توصیفگر های مقالات کتابداری پایگاه لیستا

در میان برجسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۴...

جدول ۴-۶ - میزان شکل املائی متفاوت توصیفگر های مقالات
کتابداری پایگاه لیستا

در میان برجسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۵

جدول ۴-۷ - میزان شکل اختصاری توصیفگر های مقالات کتابداری
پایگاه لیستا

در میان برجسب های سایت فولکسونومی سایت
یولایک.....
۷۶

فهرست نمودارها

نمودارها

شماره صفحه

نمودار ۴-۱ فراوانی استفاده از برجسب های سایت
فولکسونومی سایت یولایک..... ۷۷

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۸- مقدمه

۱-۹- بیان مسأله

۱-۱۰- اهمیت و ضرورت پژوهش

۱-۱۱- اهداف پژوهش

۱-۱۲- سوالات پژوهش

۱-۱۳- فرضیه پژوهش

۱-۱۴- تعاریف نظری و عملیاتی

۱-۱- مقدمه

رده بندی کتابخانه ای، نظامی برای طبقه بندی علوم گوناگون، سازماندهی و کدگذاری منابع کتابخانه ای (کتاب چاپی یا الکترونیکی، فایل های رایانه ای، نقشه ها، اسناد، نسخه های خطی و سایر منابع اطلاعاتی) بر اساس موضوع هر اثر است. معروفترین نظام های رده بندی کتابخانه ای، رده بندی دهدهی دیویی و رده بندی کتابخانه کنگره است که در رده های اصلی یا کلی به صورت سلسله مراتبی و شمارشی می باشند. مراحل فهرست نویسی و رده بندی مواد کتابخانه ای توسط متخصصان فهرست نویسی و رده بندی، در سازماندهی مواد کتابخانه ای اعم از چاپی و غیر چاپی و رسانه های سنتی اطلاعات است؛ ولی در سالهای اخیر به منظور سازماندهی سایر منابع کتابخانه ای به ویژه منابع اینترنتی تطبیقاتی انجام گرفته است (اشرفی ریزی و کاظم پور ۱۳۸۸، ص ۳۷).

به طور کل می توان گفت هدف اصلی اینگونه نظام های رده بندی، تسهیل دسترسی به اطلاعات مورد نیاز افراد در کوتاه ترین زمان ممکن است اما با ظهور منابع کتابخانه ای جدید سازماندهی دانش در کتابخانه ها به معنای سازماندهی انواع بسیاری از اطلاعات و رسانه ها مورد توجه قرار گرفت، اطلاعاتی که در منابع فیزیکی مانند: کتابهای چاپی، کتابهای الکترونیکی، وب سایتها، وبلاگها و تصاویر ذخیره شده اند و سازماندهی اطلاعات مجازی یعنی اطلاعاتی که به صورت الکترونیکی در قالب کلمات، صداها یا تصاویر ذخیره شده اند و از طریق شبکه های رایانه ای قابل دسترسی می باشد (اشرفی ریزی و کاظم پور ۱۳۸۸، ص ۳۷).

وب اکنون به عنوان یک منبع اطلاعاتی روزآمد و همیشه در دسترس در نظر گرفته می شود و به کتابخانه ای مبدل شده که

دانش های بشری را به شکلی الکترونیکی در خودر گردآوری کرده است. اما مهمترین و اصلی ترین تفاوت این به اصطلاح کتابخانه دیجیتالی بزرگ با کتابخانه های معمولی ، در روند سازماندهی و رده بندی اطلاعات و اسناد موجود در آنهاست؛ زیرا استانداردها و قوانین مدونی با هدف گردآوری، سازماندهی، بازیابی و اشاعه اطلاعات و دانش در کتابخانه ها تدوین گردیده که از جمله آنها می توان به قوانین فهرست نویسی انگلو- امریکن یا رده بندی های دهمی دیویی و کنگره اشاره کرد (منصوری و دیگران ، ۱۳۸۶، ص ۱۶).

اما در محیط وب به دلیل تنوع منابع اطلاعاتی و نیز تنوع موضوعی، استفاده از این نوع رده بندی ها با نیازهای بالقوه کاربران منابع نه تنها منطبق نیست بلکه به هنگام روز آمد هم نخواهد بود (اشرفی ریزی و کاظم پور، ۱۳۸۶، ص ۳۷).

به همین دلیل فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی مانند اینترنت و وب ، از یک سو، روش ها و نظام های سازماندهی اطلاعات مطرح شده در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی را دستخوش تغییر و چالش کرده اند و از سوی دیگر باعث ظهور نظام های رده بندی نوینی گشته اند. یکی از این نظام های رده بندی نوین که توسط کاربران (مردم) اینترنت به کار گرفته می شود ، نظام رده بندی مردمی^۱ است. رده بندی مردمی تنظیم منابع وب بر اساس درجه شباهت موضوعی آنها از نگاه مردم (کاربران) است (نوروزی، منصوری وحسینی، ۱۳۸۵، ص ۱۹).

¹Social classification

۲-۱ - بیان مسئله

فولکسونومی^۲ اصطلاحی است که توسط واندروال^۳ از ترکیب دو کلمه "FOLK" و "TAXONOMY" که به ترتیب به معنای "مردم" و "رده بندی" می باشد ابداع شده است که از آن برای توصیف سیستم هایی که در آنها مردم (نه نمایه سازان حرفه ای) توصیفگرهایی را از زبان طبیعی برای موضوع دادن به منابع انتخاب می کنند که به برجسب^۴ معروف است.

فولکسونومی یکی از شیوه های سازماندهی پایین به بالا محسوب می شود که در آن کاربران برای نظم دهی به منابع با هدف بازیابی و به اشتراک گذاری آنها اقدام به برجسب گذاری^۵ می کنند. در چنین سیستم هایی کاربران با سازماندهی دانش با روش شخصی خود و متناسب با نیازها و واژگان مورد نظر خود ترغیب می شوند. بنابر این فولکسونومی می تواند ابزاری بالقوه برای مدیریت اطلاعات باشد (مردانی، ۱۳۷۹، ص ۸۹).

^۲folksonomy

^۳vanderwal

^۴tag

^۵tagging